Ing. Ladislav Kryl
Technologie restaurování
Provozovna: Zdislav 9, 53854 Luže
Tel: 602705163; e-mail: lkryl@seznam.cz

RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA

SOUSOŠÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO S CHERUBÍNY NA PODSTAVCI V BĚLÉ U JEVÍČKA

LADISLAV KRYL 2023

I. LOKALIZACE PAMÁTKY	
1. Kraj	Pardubický
2. Obec	Bělá u Jevíčka
3. Adresa	u čp 103, parc. číslo 242
4. Bližší určení místa popisem	u čp 10
5. Název objektu	Socha sv. Jana Nepomuckého na podstavci
6. Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP	Není evidováno
7. Název památky	Socha sv. Jana Nepomuckého na podstavci
II. ÚDAJE O PAMÁTCE	
1. Autor	neznámý
2. Sloh a datace	1846
3. Materiál/technika	Kamenná socha na podstavci z jemnozrnného pískovce
4. Rozměry	Soklový fundament – 130 x 140 x 25 Středový podstavec s bočními volutami - 65 x 75 x 110 Sokl s reliéfem Panny Marie- 50 x 50 x 100 Cherubíni – 25 x 25 x 90 Plastika sv Jana – 50 x 50 x 180
5. Předchozí známé restaurátorské zásahy	Poslední datovaná rekonstrukce včetně přeosazení v roce 1996 sochařem Hamplem z Jevíčka
III. ÚDAJE O AKCI	
1. Vlastník	
2. Investor	Obec Bělá u Jevíčka
3. Závazné stanovisko MÚ	-
4. Návrh na restaurování	Monika Lokajová, Ladislav Kryl
5. Termín započetí a dokončení akce	2023
6. Zodpovědný restaurátor	Ing. Ladislav Kryl
7. Technolog	ing. Ladislav Kryl
8. Statický posudek	-
9. Památkový dozor	PhDr. Václav Paukrt - konzultzace

II. Údaje o památce

Datování: pol. 18.století - 1846
Autor: neznámý
Materiál: jemnozrnný . střednězrnný pískovec
rejstříkové číslo v ÚSKP: není veden v seznamu ÚKSP

III. Údaje o akci

Vlastník, investor: ***Obec Bělá***
Památkový dozor: ***- není v seznamu památek MKČR***

IV. Popis památky

Barokní světecká socha umístěná v centru obce Bělá u Jevíčka u čp 10. Pozdně barokní skulptura sv Jana Nepomuckého na vysokém podstavci. Sochu nechal zbudovat Laurenz Knödl a Anna Marie Knödlová (rozená Neuerová) roku 1846. Objekt je složen z těchto dílů: Nízký obdélníkový podstavec s vyžlabenými rohy, základní obdélníkový podstavec v čelní straně s nápisem:

Masivní hranolový sokl s bočními volutami, jež jsou hranách zdobené boltcovým ornamentem, přecházející do oblounové římsy s vloženým středovým reliéfem hlaviček andělů. Sokl je z čelní strany zdoben celoplošným reliéfem vyjevujícím svržení sv. Jana Nepomuckého z Karlova mostu. Na vyložené římse jsou po obou stranách klečící sochy andělů na soklíku s volutou. Samotná plastika sv. Jana Nepomuckého je osazena na hranolovém soklu s reliéfem Panny Marie zakončeném plochou volutou. Plastika je pojata velmi staticky, jen s velmi mírným prohnutím. Sv. Jan je oděn do kanovnického roucha s rochetou a kožešinovou mozettou a biretem na hlavě. Kolem hlavy světci obíhá svatozář s pěti dříve pozlacenými hvězdami.

Světec je zobrazen v tradičním oděvu a přes ramena má kožešinový pláštík, svázaný dvěma střapci a přehrnutý obloukem přes pravou i levou ruku. Kolem nohou mu víří řasy horního roucha s krajkovým okrajem s vegetabilní rozvilinou. V pravé ruce drží kříž s Ukřižovaným, který si opírá o pravé rameno a mírně k němu kloní hlavu, pokrytou biretem. Z pod biretu na

stranách odstávají prameny vlasů. Hlava je s krátkým vousem a vlnitými vlasy. Na ramenou po stranách je umístěna svatozářs pěti šesticípými hvězdami, původně zlacená, dnes je na ní pokročilá koroze

V. Popis současného stavu památky

Rozměry (údaje v cm h x š x v) a materiál částí objektu: Soklový fundament – 130 x 140 x 25- pískovec. Fundament s nápisem- 110 x 115 x 50 opuka, středový podstavec s bočními volutami - 65 x 75 x 110 – opuka, sokl s reliéfem Panny Marie- 50 x 50 x 100, cherubíni – 25 x 25 x 90, socha sv Jana – 50 x 50 x 180. Celkový stav památky je v neuspokojivém stavu, znečištění povrchu a kontaminace kamene, výše popsané prvky vykazují vysoký stupeň znečištění. Nejvíce znečištěné jsou vodorovné plochy a partie ve srážkových stínech, kde depozity vytvořily tmavé povlaky a krusty. Většina povrchu památky je velmi tmavá, místy až černá. Na mnoha místech jsou atmosférické znečištění a krusty, tvořené prachovými depozity, sazemi spolu se sekundárními solemi nejčastěji síranů, které se vytvářejí především ve srážkových stínech. Krusty výrazně omezují paropropustnost kamene a na exponovaných místech porézní systém zcela uzavřely, došlo tak k rozvolnění strukturní kostry a mechanickému rozpadu způsobenému namrzáním, tepelnými toky a ostatními atmosférickými vlivy. Tento proces se projevil na místech umožňující pronikání srážkové vody, tedy v trhlinách, otevřených spárách a v ostatních partiích se zvýšenou nasákavostí. Tmavý film vyskytující se celoplošně, vytváří optický dojem stáří kamene a plně uzavírá porézní systém. Biologické nálety nižších rostlin (mechy, především řasy a lišejníky) se nacházejí na většině povrchu architektury. Nejhojnější výskyt je na vodorovných plochách a ve spodních partiích podstavce. Některé řasy rostou v mikrokoloniích a jsou většinou zabudovány v biosystému, který obsahuje proteiny a polysacharidy, ty pak chrání řasy proti vyschnutí. Navíc mají záchytnou funkci pro saze a prach, které přispívají k tvorbě černých krust. Vegetační procesy pak výrazně přispívají ke korozi povrchové modelace. Na urychlení korozních procesů v pojivu horniny se podílejí i vegetační procesy plísní a hub a v neposlední řadě chemoorganotrofní bakterie produkující množství organických kyselin. Množství trhlin, vyplavené spáry a otevřený porézní systém totiž umožňuje, aby hyfy nižších rostlin prorůstaly do větších hloubek narušeného kamene.

Salinita a další chemická kontaminace kamene: Nejsou patrné žádné známky zvýšeného obsahu vodorozpustných solí.

Hlavní příčiny a rozsah koroze kamene: Hlavní příčiny a vlivy vzniku koroze již byly nastíněny výše a koroze s následným vysokým úbytkem degradovaného materiálu se objevuje ve všech partiích namáhaných atmosférickými vlivy v součinnosti s negativním působením biologických procesů na plochách zasažených nálety nižších rostlin, v místech povrchových destrukcí, trhlin a uvolněného spárování v ještě větší míře.

Mechanická poškození a tvarové doplňky: Celkové původní tvarosloví plastiky bylo přesněji určeno až po důsledném povrchovém očištění, jelikož pod silnou vrstvou mikro vegetace a druhotnou celoplošnou lazurou nebyly přesně viditelné případné druhotné opravy. Po očištění jsou viditelné prostupující trhliny, četné vlasové trhlinky. Povrch opukového materiálu je výrazně rozvolněn Mezi jednotlivými články objektu je dnes již zcela degradované spárování, z větší části nefunkční a těmito otevřenými spárami proniká drážková voda do masivu.

Pískovcový materiál podstavce nevykazuje tak výrazné známky degradace, ale i zde jsou četná mechanická poškození.Doplňky z minulých oprav: Po očištění se ukázalo množství starších tmelů a doplňků, vesměs pevných. Prvky z kovů: Zde se jedná pouze o svatozář, která je však dnes již zcela tvarově zdeformovaná.

VI. Nálezová zpráva

Modelace je částečně pokryta nečistotami,které tvoří na některých místech krustu. Ve spodní části na podstavci jsou velké železité lasy, které jsou více hydrofilní než je okolní kámen – dochází zde k pokročilejší korozi kamene a úbytku přirozeného tmelu pískovce. Většina povrchu soklu je pokryta biologickými nálety, zelenou řasou a lišejníkem. Na památce zatím nebyly zjištěny zbytky barevnosti na soklu i na soše, což může nastat po očištění. U svatozáře viditelné zbytky plátkového zlata.

Statika objektu: Od zadavatele poslední obnovy památky bylo zjištěno následující: byla provedena kompletní demontáž objektu, včetně vytvoření nového betonového základu. Jednotlivé díly byly zpětně osazeny na nekorodující kovové čepy (přesné určení není známé, buď měděné nebo nerezové).

VII. Předchozí restaurátorské zásahy

V roce 1996 nechal sochu kompletně opravit současný spolumajitel usedlosti č.p. 10 Horymír Kouřil sochařem z Jevíčka p. Hamplem. K této akci nebyla vypracována žádná restaurátorská zpráva.

VIII. Koncepce restaurátorského zásahu

A/ Koncepce restaurátorského zásahu
Očištění od nečistot a biologických náletů, stabilizace hmoty kamene – zpevnění organokřemičitým zpevňovačem. Revize tmelů a doplňků, doplnění chybějících hmot, sjednocující retuš.¨

B/ Návrh postupu restaurátorských prací
Na základě průzkumu kamene, materiálových zkoušek a zkušeností z předchozích restaurování pískovce byl určen postup prací a byly vybrány konkrétní materiály pro restaurování.

a/ doplňující restaurátorský průzkum - bude probíhat během restaurátorských prací, bude zaměřený na případné nálezy povrchových úprav po očištění sochy a podstavce od nečistot

b/ prekonsolidace ohrožených částí kamene – zpevnění materiálem Remmers KSE 100-300, popř. 500, popř. mat. Paraloid B72, injektáže, prolepení a lokální zpevnění silně narušených míst)

c/ upevnění stávajících zbytků povrchových úprav ***- materiálem Paraloid B – 72, pokud budou nalezeny***

d/ biocidní zásah ***- sanace biologických kultur (mat. Porosan - f. Aqua), následně bude provedeno mechanické odstranění vyschnutých spálených náletů***

e/ očištění některých omytím parním systémem se sníženým tlakem, některé části budou očištěny pomocí zábalů s hydrogenuhličitanem sodným (tmavé krusty)

f/ odstranění nevhodných vysprávek a spárování - mechanicky

g/ zpevnění bude provedeno metodou opakovaným smáčením povrchu, v obou případech organokřemičitým zpevňovačem na bázi etylsilikátu mat. Remmers KSE100 - 300.

h/ Injektáže trhlin, lokální transfery - drobné trhliny a praskliny budou injektovány organickými materiály (Paraloid B 72, Akemi Super). Uvolněné části kamene, nebo ty části, kde injektáž nebude efektivní, budou sejmuty, styčné plochy zpevněny a znovu osazeny na původní, ale předem zpevněné místo. Materiál pro zpětné přilepení bude vybrán dle situace a velikosti transferovaných částí (Akemi Super, Akemi Kleber).

i/ doplnění poškozených míst a spárování bude provedeno zejména u rušivých míst, z kterých byly odstraněny nevyhovující vysprávky a u poškození, kde hrozí zadržování nebo vtékání dešťové vody. Doplnění bude provedeno umělým kamenem na minerální bázi (doporučené jsou materiály Funcosil Restauriermörtel - f. Remmers) zabarveným do hmoty, měkčím než je okolní kámen, strukturou odpovídajícímu původnímu kameni. Spárování bude provedeno vápennou maltou, barevně přizpůsobenou okolí (Hasit 666, f. Hasit).

j/ barevná retuš bude provedena minerálními pigmenty rozpuštěnými v Paraloidu /3% roztok/.

k/ hydrofobizace siloxanovým přípravkem s důrazem na místa vystavená dešťové vodě

l/ restaurátorská zpráva - závěrečná restaurátorská zpráva bude zpracována v souladu s ust.. §10 odst. 4 vyhlášky č. 66/ 1988 Sb., kterou se provádí památkový zákon (včetně dokumentace v průběhu celého pracovního procesu) a bude předána elektronicky- vlastník – OÚ Bělá u Jevíčka a poskytovatel dotace

IX. Navrhované materiály

Prekonsolidace: Remmers KSE 100-300, popř. 500, Paraloid B72, Akemi Super, Ledan

Biocidní zásah: Porosan (f. Aqua)

Zpevnění: Remmers KSE 100-300, popř. 500

Injektáž: Paraloid B-72 - 5 - 20% roztok, metylmetakrylát Marmorkitt Super - f. Akemi

Doplnění: Funcosil Restauriermörtel (f. Remmers)

Doplnění spárování: Hasit 666 (f. Hasit)

Barevná retuš: přírodní pigmenty ,Paraloid B72 (5% roztok)

Hydrofobizace: IW 290 (f. Imesta), popř. Remmers

Preventivní biocidní ošetření: Porosan (f. Aqua)

RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA - RESTAUROVÁNÍ 2023

Socha sv. Jana Nepomuckého na podstavci

Anotace
Barokní světecká socha umístěná u č.p. u čp 10, v Bělé u Jevíčka, z 2. pol. 18.stol, patrně práce neznámého místního sochaře. Socha je ukázkou práce průměrného mistra, nejspíše domácího, ale jedná se o důležitou památku místního významu, je příkladem zbožnosti dřívějších obyvatel Bělé a celého regionu . Těsně navazuje na plastiky světců v regionu, typické pro tehdejší oblast Vzhledem k pokročilejšímu ornamentu a také k typicky pozdně baroknímu pojednání povrchu roucha jemnou kanelurou, nemohla vzniknout dříve než v cca polovině 18. století.

Popis
Viz výše

POSTUP RESTAUROVÁNÍ

Postup restaurátorských prací vycházel z úvodních předpokladů a ze závěrů restaurátorského průzkumu a z výsledků technologického průzkumu. Celková koncepce technologie restaurování je dána technologickým průzkumem a jeho výsledky.

a) odsolení

Bylo provedeno cyklickým vymýváním studenou vodou, z důvodů zjištění organické fáze v kameni

b) prekonsolidace

Před čištěním bylo provedeno lokální zpevnění silně narušených míst materiálem Remmers Steinfestiger 300

c) čištění

očištění bylo provedeno opatrným mechanickým sejmutím nečistot, dále kámen byl čištěn vodou s detergenty - omytí bylo posíleno o použití anionaktivních detergentů k lepšímu odstranění nečistot.

d) odstranění nevhodných vysprávek, cementového spárování a cementových vrstev

v rozsahu daném restaurátorským průzkumem a záměrem

e) zpevnění kamene

Zpevnění bylo provedeno organokřemičitým zpevňovačem na bázi etylsilikátu zpevňovačem Remmers Steinfestiger 300. Četnost aplikace zpevňovače korespondovala s nasákavosti pískovce

f) injektáže trhlin, lokální transfery, výměna vysprávek

Nebylo nutné provádět

g) doplnění poškozených míst a spárování

Doplňky byly řešeny postupy na základě zjištěných skutečností po očištění, zejména u vyloženě rušivých míst a poškození, kde hrozilo zadržování nebo vtékání dešťové vody. Doplnění bylo provedeno umělým kamenem na minerální bázi, probarvovaném ve hmotě, strukturou odpovídající původnímu kameni. Spáry byly vyplněny hydraulickým tmelem (hydraulické vápno Vicat+ písek) barevně přizpůsobené okolí.

h) Doplnění modelací

Bylo doplněno zejména tvarosloví architektury

i) retuš

Provedení retuše bylo v průběhu prací konzultováno, barevná scelovací retuš vysprávek byla vedena tak, aby vysprávky měly po dokončení světlejší tón, neboť po určité době vždy dochází k ztmavnutí vysprávek a tmelů.

j) hydrofobizace

Hydrofobizace *byla provedena postupnou aplikací hydrofobního prostředku odshora dolů, ve směru stékající vody po objektu* materiálem na bázi siloxanů.

k) prventivní biocidní ošetření

Bylo provedeno před hydrofobizací v celém povrchu pilíře a sochy

l) zlacení

bylo provedeno 24karat plátkovým zlatem na okrový olejový podklad

m) dokumentace, restaurátorská zpráva.

Podrobná dokumentace celého procesu oprav, zpráva ve 2 výtiscích.

V průběhu restaurování byla se zástupcen obce předkládána průběžná dokumentace, zejména výsledky průzkumů a návrhy technologických postupů prováděného restaurátorského zásahu.

Postupy restaurátorských prací a technologie restaurování byly provedeny se zachováním uvedených návrhů a zásad před zahájením prací vyplývajících ze shora uvedené koncepce restaurování.

Na doporučení zúčastněných stran (vlastníka objektu, zástupce obce) bude provedeno:

Revize celkového stavu památky po dvou letech od předání, obnova hydrofobizace po 5ti letech od dokončení, popř, dříve, budou-li zjištěny skutečnosti opravňující údržbu památky.

V Luži dne 14.9.2023

Ing. Ladislav Kryl, technolog a restaurátor